

v sociálnej psychológii, ktorého najznámejšími zástancami sú psychológovia Kenneth J. Gergen a John Shotter (pozri recenziu ich editorskej monografie z roku 1989 *Texts of Identity*, London, Sage v ČP, 1990, 91-92), ale najmä Rom Harré so svojou psychológiou nazývanou etogenika. V prácach Harrého, Gergena a Shottera bol sociálny konštruktivizmus extenzívne teoreticky rozpracovaný v psychológii, a tým bola vytvorená jasná orientácia či program, ktorý zdieľajú viacerí sociálni psychológovia.

Ešte stále to však aj v dnešnej dobe vyzerá tak, že hlavnému prúdu v psychológii akoby uchádzalo to, čo si povšimlo už mnoho sociológov, totiž že nielen svoje konanie, ale i rámce, v ktorých sa toto konanie deje, človek dobrovoľne podriaďuje viac či menej pevným pravidlám a významom, ktoré si však sám vytvára (konštruje). Po prečítaní si recenzovanej knihy sa ťažko možno zbaviť dojmu, že v psychologickom ťažení „zistiť príčiny správania sa ľudí“ našej vede stále ešte mnoho uniká. V zložito bohatom skutočne ľudskom svete sa viaceré psychologické teórie javia ako veľmi ploché, povrchné a až zavádzajúce. Hľadajú napríklad determinanty správania v abstraktných pojmoch (ktorým však niekedy prisudzujú status vecí), ale reálne usporiadania (inštitúcie) života ľudí si nevšímajú, pričom im uchádza aj otázka, prečo si to všetko človek vytvára a aké potreby si tým naplňa. V dôsledku toho má väčšina modelov súčasnej vedeckej psychológie obmedzenú spoločensko-historickú použiteľnosť (s. 198). V tomto smere považujem recenzovanú prácu – napriek jej veku – za trvalo inšpiratívnu nielen pre sociálno-konštruktivisticky orientovaných sociálnych psychológov, ale pre psychológiu všeobecne. Je veľmi dobre, že ju máme k dispozícii v mimoriadne kvalitnom českom preklade.

V. Bačová

M. Svoboda:

PSYCHOLOGICKÁ DIAGNOSTIKA DOSPĚLÝCH

Praha, Portál 1999, 342 s.

Nové vydání publikace o psychologické diagnostice dospělých je vítaným počinem. Již první vydání (1992) bylo přijato studenty i odborníky příznivě.

Také toto vydání vychází ze zasvěceného rozboru řady základních metodologických otázek včetně objektivity, standardizace, reliability a validity.

Jednotlivé metody a skupiny metod jsou podány přehledně. Uvádí se účel, podoba, psychometrické údaje a možnosti uplatnění. Metody jsou přiměřeně ilustrovány, a to takovým způso-

bem, že nemohou být zneužívány laiky. Jsou oprávněně rozděleny na metody klinické a testové.

Kapitola o spojení výsledků, získaných různými diagnostickými metodami v celkovém psychologickém nálezu je propracovanější než tomu bylo v prvním vydání. Výborné jsou též příklady nálezů.

Podobně jako dříve vyniká také toto vydání odbornou i jazykovou pečlivostí a vytříbeností. To je cenné zejména z didaktického a instruktivního hlediska.

Literární zdroje v prvním vydání reprezentovaly psychologickou diagnostiku dospělých v letech padesátých až osmdesátých. K nim jsou v tomto vydání výběrově přivzaty české, slovenské a polské zdroje let devadesátých. Z České republiky jsou to autoři J. Baštecký a kol., V. Filip a kol., M. Hřebíčková a I. Čermák, J. Šípek, ze Slovenska A. Stančák, z Polska T. Maruszewski a E. Scigala.

Práci považuji za kvalitní a doporučuji ji jako vhodnou učebnici event. reperitorium psychologické diagnostiky dospělých. Začínajícím psychologům dobře napomůže vyhledat ty metody, s jejichž pomocí lze nejlépe řešit diagnostické otázky. Bude však užitečná i pro lékaře a odborníky příbuzných oborů.

Je potěšitelné vědět, že autor chystá k vydání též *Psychologickou diagnostiku dětí a mladistvých*. V ní by měly být využity též nejnovější prameny německé a anglosaské.

J. Hoskovec

T. Städtler:

LEXIKON DER PSYCHOLOGIE

Stuttgart, Kröner, 1998, 1282 s.

Českému čtenáři se pravděpodobně nejspíše dostal do rukou Dorschův *Wörterbuch der Psychologie*, který právě vyšel již v 13. vydání. Je to již klasická příručka, která vývoj posledních 20 – 30 let v Německu prakticky nezachycuje.

Velká díla, jako je např. *Enzyklopädie der Psychologie*, která dosud vychází a má mít 88 svazků v 22 sériích, se pravděpodobně do našich knihoven sotva dostanou vzhledem ke své nákladnosti.

Proto jsou vítána nová díla, která především zahrnují také nejnovější literaturu, jak je tomu u Städtlerova lexikonu, který obsahuje na 10.000 literárních údajů. Zaslouží si proto označení v podtitulu: *Slovník, příručka, kniha pro studium*. Publikace představuje jakousi esenci vědění z mnoha psychologických učebnic, monografií, problémových přehledů a originálních prací v časopisech. Vyznačuje se abecedním řazením hesel, která jsou však zpracována ve třech rovi-